

Úvodník 2018/XIII/1

Jana Dlouhá

Envigogika 13 (1) – Úvodník / Editorial

Publikováno / Published 20. 8. 2018

DOI: DOI: [10.14712/18023061.576](https://doi.org/10.14712/18023061.576)

Vážení čtenáři,

vítáme nové číslo Envigogiky, a začínáme pohledem na to, co se zrovna děje.

Příroda si hraje na přírodu; přirozené děje se už skoro nedějí. Chtěla by být sama sebou – ale jak, a především kde? Ráda by svůj part odehrála v přírodě, kterou ovšem pro tento účel marně hledá. Zbyla jí energie, chybí však výrazové prostředky. A tak působí – ne už skrze svá jemná stvoření, ale prostřednictvím hrubé síly. Tisíce jemných působků se slily do temné masy; namísto přediva jejich vzájemné řeči, zušlechťující všechny, kdo jí hovořili, slyšíme jen dunění moci. Touhy (znovu) vládnout; řev poraženého tvora, který kdysi nade vším panoval (pak se ale zkulivoval). Působí teď výhní, jase, vichrem, hromem, deštěm, žízni, zalykavou plností či usychavým nedostatkem; hraje hru smrti rozprostírající se nad životem jako tma nad propastí. Duch, který by rozlišoval, členil, zjemňoval významy a formoval jejich viditelné projevy/manifestace, se pomalu vytratil. Zůstalo dusno, které se stále víc zhmotňuje.

Příroda přišla o svou přirozenost; nahradila ji spontaneita. Co se rodilo ze vzpomínek, okamžiku a předzvěsti budoucnosti, stalo se vyjádřením momentální nevole. Zmizel čas, který spojuje minulé s budoucím, a takto tvoří nové. Zůstal čas nevyhnutelnosti a zákonitého propadu do nicoty. Vše, co přichází, se teď rodí z účelově nastavených okolností. Tvorba, která se klenula nad generacemi, zkolabovala do přítomného okamžiku – ten je jejím cílem i bodem zániku. Budoucnost už v přítomné chvíli neklíčí. Přišli jsme o ni.

A tak je třeba znovu hledat. Činí tak sama příroda (jak se snažíme rozmyslet [v článku rekapitulujícím letošní Ekologické dny Olomouc](#)), a pokoušíme se o to spolu s našimi autory. Až ke kořenům vztahu člověka k ostatnímu Božímu stvoření sestupuje [Jiří Nečas](#); provádí nás biblickými texty i veškerými problémy životního prostředí, a díky tomuto nadhledu či *vhledu* můžeme vidět svět vcelku. Trápí nás otázky, které bychom si jinak nepoložili: Je nepochopení všeobecné výzvy ke zdrženlivosti, úctě a vděčnosti za vše, co nám příroda (zdarma) poskytuje, pouze výsledkem naší lenosti, nebo je snad toto základní poselství křesťanského učení dokonce nějak účelově zatemňováno (protože naše chtivost je přece jedním z motorů dnešní ekonomiky.) V pokusu [Věry Novanské a Alexandry Platkové](#) naopak vidíme, že pohled vědy přináší dílčí, zato ověřenou a na vědeckých principech postavenou informaci. Autorky takto analyzují vztah člověka k jiným (nelidským) bytostem; věnují přitom pozornost širším souvislostem poznávacího procesu, v němž snad přetrvávají jisté atavismy. Jaké jsou současné možnosti pro pochopení a studium přírody a jejích problémů, se nám ukazuje i v dalších textech: jejich autoři uvažují nad novými způsoby interpretace přírodního dědictví ([Jan Činčera, Michal Medek a Miroslav Lupáč](#)), či dnes vyhledávanými žánry odborných textů a učebnic ([Eduard Petiška](#)), s jejichž pomocí se naše vjemy a myšlenky stále více přesouvají do virtuálního prostředí. Zdá se, že bytí online je již druhou naší přirozeností, a svět se bude muset hodně snažit, aby byl (takto) nám všem přístupný.

A pak je tu několik časových i nečasných úvah a inspirací. [Salim Lardjane a Françoise Laveuve](#) zkoumají vzájemné vztahy mezi Cíli udržitelného rozvoje OSN (využívají přitom též exaktních metod síťové analýzy), a jejich potřebnost dokládají četnými příklady z celého světa. Z hlediska této potřebnosti doplňují *Cíl č. 18: Péče o uprchlíky*, k níž vyzývají vysocí představitelé OSN, a její Mezinárodní organizace pro migraci nabízí pomoc při tvorbě migračních politik a strategií. Jak se k těmto otázkám postavíme my sami, je součástí každodenního rozhodování, a to často nejde bez zásadního (znovu)rozmyšlení svého stanoviska. Jak říká [Jiří Olšovský](#): „V určité chvíli je třeba jednat, proměnit i svůj postoj – skočit do proudu dění a snažit se ho ovlivnit.“ Tuto proměnu, jež se nejdříve musí odehrát v osobní rovině, podhaluje [Jade Starr](#), která na vlastní zkušenosti, či spíše ve své osobní zpovědi, popisuje závazek k udržitelné spotřebě (SDG 12). a nakonec inspirace, jak všechny tyto nové poznatky a podněty vtělit do programu celoživotního učení: [Kateřina Jančaříková](#) a její příklad dobré praxe ve vzdělávání učitelů. Nezbyvá, než doufat, že tento a podobné programy jsou *opravdové*, což obecně pro vysokoškolské vzdělání u nás rozhodně neplatí (takže někteří z nás trpí [Zoufalstvím z vejšky](#)).

A to je pro tentokrát vše. Když toto píšu, všude kolem je nemocná země. V horečkách. Není naděje, že se vypoťe, není čím. Vlaha odešla – ale kam? Můžeme hádat, co se stalo. Snad jsou příčiny hlubší. Ztratil se bytostný vztah k tomu, *co je*. Nikde nevzniká nic nového, není z čeho. Nikdo nemůže nic ovlivnit. Všechno je jenom *jako*. Dokonce ani kapky, které teď právě přicházejí, klepou, a vlastně buší na moje okna, z přirozenosti nepramení. Jsou projevem zoufalství, nebo hněvu – mají původ v tom, co přírodou není, a ztělesňují naše viny. Jsme tu bezradní – řetězec příčin je příliš složitý. Cesta osobní proměny tudy nevede. Snad, když budeme pěstovat vhléd (dávno zapomenutý, protože nepotřebný vztah ke skutečnosti), se nám podaří (sami sobě) porozumět – a pak (si) též pomoci...

Prozatím si pomáhejme navzájem

O což se snaží

Jana Dlouhá a redakce Envigogiky